

Міненко Г. М. Основні ідеї В. Сухомлинського та сучасність / Г. М. Міненко // Матеріали регіональної науково-практичної конференції «Педагогічні вектори: В. О. Сухомлинський та сучасність». – Лисичанськ : ФОРМ Чернов О. Г. – 2018. – С. 197–200.

В статті розглянуто працю В. О. Сухомлинського «Батьківська педагогіка». Розкрито основні ідеї сімейного виховання, аспекти формування особистості, їх важливість та актуальність сьогодні.

Ключові слова: «Батьківська педагогіка», сімейне виховання, Сухомлинський.

Міненко Г.М.
ВП «Лисичанський педагогічний коледж
ЛНУ імені Тараса Шевченка»
м. Лисичанськ

ОСНОВНІ ІДЕЇ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ТА СУЧАСНІСТЬ

Думки В. О. Сухомлинського дивують своєю сучасністю. Він одним з перших заговорив про шкоду шкільних оцінок і виступав за заборону фізичних покарань. Педагог закликав молодих батьків доглядати за новонародженим нарівні з матір'ю. І стверджував, що в школі не вчать життя. Знання математики або фізики ще нікому не допомогло побудувати міцну сім'ю: тому в його школі був предмет «Сім'я. Шлюб. Кохання. Діти». Учитель регулярно кликав на свої лекції з педагогіки батьків учнів. Василь Сухомлинський все життя пропрацював в школі, написав понад 600 статей і близько 30 книг про виховання. Серед них заслуговує на увагу книга «Батьківська педагогіка», яка складається зі статей вчителя, бесід з батьками і його листів до сина. Головні положення, виказані автором в 60-ті роки 20 століття, є актуальними для батьків і сьогодні. Аналізуючи статті педагога, ми виділили найбільш актуальні ідеї для сучасності. А саме:

- Навчити жити. Головна проблема молодих батьків, про яку говорив Сухомлинський і яка актуальна і зараз, – це невміння жити сім'єю і долати кризи. «Я не перебільшу, якщо скажу, що молоді батьки, які не вміють бути чоловіком і дружиною, часто так само безпорадні, невмілі і недосвідчені, як діти... І ось велике горе приходить тоді, коли ці дорослі діти народжують дітей» [1, с. 83]. Педагог наполягав на тому, що старшокласників треба вчити відносин, пояснювати, як виявляти любов до партнера і дітям, як бути зі своїми бажаннями, як знаходити компроміс в сім'ї. Крім школи, дітей цьому Сухомлинський говорить про те, що шкільний предмет під назвою «Сім'я. Шлюб. Кохання. Діти» чи не важливіше інших наук. Він писав: «Нехай не зрозуміють мене так, ніби я принижую роль математики та інших природничих наук. Але все ж знання про людину ще важливіше. І якщо не сьогодні, то завтра в шкільному

навчальному плані предмет про культуру людських взаємин буде стояти першим, бо ми живемо в століття людини» [2, с. 137].

- Бути справжнім батьком. Сухомлинський писав: «Там, де клопоти і турботи дружини поступово стають і його (батька – прим. автора) клопотами і турботами, сім'я є школою емоційного і морального виховання дітей» [1, с. 203]. Крім турбот про дитину, батьку слід займатися самовихованням. Так Сухомлинський називав особистісний розвиток і безперервну працю.

- Бути талановитими батьками. Для справжнього виховання дорослим достатньо просто бути поруч і показувати своїм прикладом, а не нотацією, як ставитися до близьких і вирішувати різні ситуації. Про це говорить теорія прив'язаності, яка популярна сьогодні. «Ми повинні турбуватися, щоб у матері й батька було єдине уявлення про те, кого вони разом зі школою виховують... Добитися того, щоб батько й мати як вихователі виступали в єдності – це означає навчити мудрості материнської і батьківської любові, гармонії доброти і суворості, ласки і вимогливості» [3, с. 160].

- Бути мудрим учителем. Педагог багато розповідає про важких дітей. Навіть самий безнадійний учень завжди має хоча б крихту гарного. Слід пам'ятати, що всі діти народжуються з різними здібностями. Завдання школи не лягати, а розвинути в дитині якомога більше цих здібностей. Педагог закликав не робити з оцінки ідола. Він говорив, що не можна ставитися до бездушних цифр як до показників благополуччя. Це неправильно ділити дітей на успішних і неуспішних тільки за допомогою оцінки. І сьогодні ми з ним абсолютно згодні. Прагнення виставити напоказ помилки учня – це публічне. Він стверджував, що вчитель, який скаржиться на учня батькові, вже не має ніякої влади над цим учнем. «Жодна дитина не повинна відчувати і усвідомлювати: я невдаха, нічого у мене не виходить, нічого путнього з мене не вийде. Якщо тільки ці думки зародилися в дитячій голові – дитина більше не ваш вихованець, і сім'я його – батько і мати – випали зі сфери вашого виховного впливу» [2, с. 132].

- Виховувати без покарань. Якщо необхідність у покараннях є, значить, були зроблені помилки у вихованні. Батьки помиляються в тому, що вважають заборону найголовнішим проявом батьківської влади. Бути вимогливим не означає домагатися сліпого підкорення. Батьки повинні відчувати тонку межу, де закінчується межа їх влади і починається особистісний світ дитини. У кожної дитини повинні бути свої справи, пов'язані з іграми і дружбою, в які не варто лізти дорослим. Сухомлинський був категорично проти суворих покарань навіть для важких підлітків. Він вважав, що діти, які з року в рік критикуються вчителями і караються батьками, просто не мають внутрішніх ресурсів на навчання.

- Розвивати допитливість. З самого початку свідомого життя дитини батькам варто звертати його увагу на причинно-наслідкові зв'язки між предметами і явищами навколишнього світу. Вивчайте спостерігати. Навіть звичайна прогулянка допоможе в цьому. Говоріть про те, що у

дерев різна висота, на деяких росте мох, деякі рослини люблять сонячне світло, а інші – ні. Поступово дитина вже сама буде помічати деталі навколишнього світу. У цей момент в його мозку відбуваються найважливіші зміни.

- Вміти робити домашні завдання швидко. Сухомлинський писав, що уроки треба робити завжди в один і той же час. Режим привчає до посидючості і самостійності. Батьки не повинні вирішувати завдання за дитину, але необхідно слухати його усні відповіді та стежити за організацією навчального часу. Обов'язково треба робити ті уроки, які задали сьогодні, навіть якщо наступний урок з цього предмету буде тільки через тиждень. Напередодні досить буде лише повторити вже вивчену тему. Педагог стверджував, що всі ці правила сприяють підвищенню якості навчання, а дитина менше від неї втомлюється.

Література

1. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. – К.: Рад. шк., 1978. – С. 83, 203.
2. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. – Рад. шк., 1980. – С. 137.
3. Сухомлинський В. О. Сердце віддаю дітям. – К.: Рад. шк., 1973. – С. 132.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. – К.: Рад. шк., 1988. – С. 160.